

Як уникнути санкцій за порушення строків розрахунків в іноземній валюті

Чимало українських компаній здійснюють імпорт товарів та послуг. При цьому їх іноземні контрагенти, як правило, вимагають передоплату за поставлений товар чи надані послуги. І в зв'язку з цим потрібно пам'ятати, що здійснення авансового платежу на користь нерезидента за зовнішньоекономічними контрактами запускає в дію положення українського законодавства щодо розрахунків в іноземній валюті, а саме статтю 2 Закону України «Про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті». Ця стаття визначає, що імпорتنі операції резидентів, які здійснюються на умовах відстрочення поставки, в разі, коли таке відстрочення перевищує 180 календарних днів з моменту здійснення авансового платежу або виставлення векселя на користь постачальника продукції (робіт, послуг), що імпортується, потребують висновку Міністерства економічного розвитку та торгівлі України. Враховуючи складну економічну ситуацію в країні і бажання держави контролювати надходження в іноземній валюті Національний банк України вже протягом більш ніж двох років скорочує строк розрахунків в іноземній валюті до 90 календарних днів.

Порушення положень валютного законодавства щодо строків розрахунків в іноземній валюті матиме для компанії негативні наслідки. Це з одного боку стягнення пені за кожний день прострочення у розмірі 0,3% суми неoderжаної виручки (вартості недопоставленого товару) в іноземній валюті, перерахованої у грошову одиницю України за валютним курсом Національного банку України на день виникнення заборгованості (при цьому загальний розмір нарахованої пені не може перевищувати суми вартості недопоставленого товару). З іншого боку йдеться про застосування Міністерством економічного розвитку та торгівлі України до українських компаній передбаченої статтею 37 Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність» спеціальної санкції у вигляді індивідуального режиму ліцензування.

Індивідуальний режим ліцензування зовнішньоекономічної діяльності українських суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності та іноземних компаній передбачає здійснення Міністерством економічного розвитку і торгівлі України індивідуального ліцензування кожної окремої зовнішньоекономічної операції. Такі наслідки порушення положень валютного законодавства ставлять українських імпортерів та їх іноземних партнерів в незручне становище, оскільки дуже ускладнюють здійснення зовнішньоекономічної діяльності.

При цьому слід зазначити, що стягнення з українського суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності пені за прострочення строків розрахунків в іноземній валюті, а також застосування спеціальної санкції у вигляді режиму індивідуального ліцензування, напряму поставлені в залежність від добросовісного та своєчасного виконання іноземним контрагентом умов контракту. Відтак будь-які затримки в поставці товару чи послуг, які можуть часто траплятись при виготовленні, поставці та митному оформленні товарів, можуть суттєво ускладнити діяльність як українського імпортера так і його іноземного контрагента.

В окремих випадках сторони договору вже на етапі його укладення розуміють, що враховуючи особливості технологічного процесу виготовлення товару чи складність його поставки, визначений валютним законодавством 90-денний строк розрахунків в іноземній валюті не може бути дотриманий.

Одним зі способів уникнення нарахування пені та застосування Міністерством економічного розвитку та торгівля України спеціальних санкцій є отримання висновку щодо продовження строків розрахунків за зовнішньоекономічними операціями. Такий механізм передбачений Постановою КМУ «Про затвердження Порядку продовження строків розрахунків за зовнішньоекономічними операціями».

Продовження строків розрахунків в іноземній валюті допускається при проведенні таких операцій:

під час виконання договорів виробничої кооперації (операції з поставки сировини, матеріалів, вузлів, деталей, запасних частин, заготовок напівфабрикатів, комплектувальних та інших виробів галузевого і міжгалузевого призначення, що технологічно взаємозв'язані і необхідні для виготовлення кінцевої продукції), а також операцій з надання послуг з виконання проектних, ремонтних робіт та технічного обслуговування, пов'язаних з виготовленням та реалізацією кінцевої продукції;

під час виконання договорів консигнації - операції з реалізації товарів, відповідно до яких одна сторона (консигнатор) зобов'язується за дорученням другої сторони (консигнанта) продати протягом визначеного часу (строку дії угоди консигнації) за обумовлену винагороду з консигнаційного складу від свого імені товари, які належать консигнанту;

під час виконання договорів комплексного будівництва - операції з виконання проектних і проектно-пошукових робіт, передачі "ноу-хау" в галузі будівництва та виробництва будівельних матеріалів, конструкцій, виконання будівельних, спеціальних та будівельно-монтажних робіт, у тому числі під час виконання договорів про реалізацію проектів за схемою "будувати - експлуатувати - передавати" (Build-Operate-Transfer), здійснення шефмонтажу та авторського нагляду в будівництві, виконання пусконаладжувальних та гарантійних робіт (надання послуг), а також з поставки машин і механізмів, матеріалів, обладнання, будівельних конструкцій та матеріалів для виконання зазначених робіт (надання послуг);

під час виконання договорів тендерної поставки - операції з поставки товарів (виконання робіт, надання послуг), замовлених за результатами міжнародних торгів (тендерів);

під час виконання договорів гарантійного обслуговування - експортні операції з поставки товарів (виконання робіт, надання послуг), умовами яких передбачено проведення розрахунків частинами після підписання відповідних актів технічного приймання (випробовування, установки, монтажу, налагодження) товарів (робіт, послуг), а також проведення остаточних розрахунків після завершення відповідного гарантійного періоду;

під час виконання договорів поставки складних технічних виробів - імпорتنі операції з поставки устаткування частинами або складних технічних виробів, що потребують установки, монтажу, налагодження, гарантійного обслуговування і введення їх у дію на місці експлуатації, а також з поставки складних технічних виробів, строк виготовлення та транспортування яких перевищує 180 днів;

під час виконання договорів поставки товарів спеціального призначення - операції з міжнародних передач товарів військового призначення та подвійного використання та з транспортування (транзиту) природного газу іноземного власника для його подачі у визначені договором місця (точки), умовами якого передбачається проведення остаточних розрахунків після підписання відповідних актів.

Заява про продовження строків розрахунків в іноземній валюті подається до Міністерства економічного розвитку та торгівлі України, яке має 10 днів для прийняття рішення про видачу висновку або підмову у провадженні строків.

Таким чином, розуміючи можливість настання негативних наслідків у випадку порушення положень валютного законодавства у вигляді нарахування пені або застосування спеціальних санкцій суб'єкт зовнішньоекономічних відносин має можливість запобігти настанню несприятливих умов, отримавши висновок щодо продовження строків розрахунків в іноземній валюті.